Fiskalizacija u Republici Hrvatskoj

Kožul, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:661941

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Image not found or type unknown

Repository / Repozitorij:

Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula

zir.nsk.hr

Image not found or type unknown

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet Informatike

KATARINA KOŽUL

FISKALIZACIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Završni rad

Pula, 2018.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet Informatika

KATARINA KOŽUL

FISKALIZACIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Završni rad

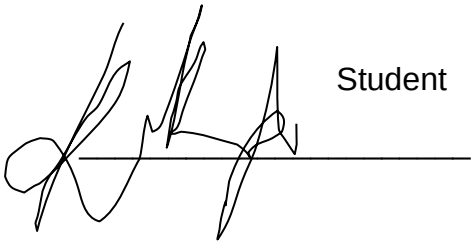
JMBAG: 3325-E, redoviti student
Studijski smjer: Informatika

Predmet: Elektroničko poslovanje 1
Znanstveno područje: Društvene znanosti
Znanstveno polje: Informacijske i komunikacijske znanosti
Znanstvena grana: Informacijski sustavi u informatici
Mentor: prof. dr. sc. Vanja Bevanda

Pula, veljača 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Katarina Kožul, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera Informatika ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, 05.03.2018. godine

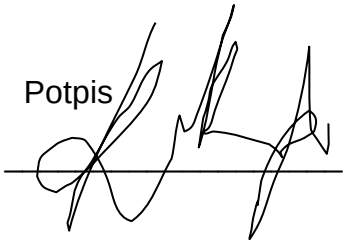
IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Katarina Kožul dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Fiskalizacija u Republici Hrvatskoj koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 05.03.2018.

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD 1

2. POJAM FISKALIZACIJE 3

2.1. POJMOVNO ODREĐENJE I PROVEDBA FISKALIZACIJE U HRVATSKOJ 3

2.2. PREDNOSTI I NEDOSTATCI FISKALIZACIJE UZ OSVRT NA HRVATSKU 7

3. OBVEZNICI FISKALIZACIJE I NJIHOVE OBVEZE 11

3.1. OBVEZNICI FISKALIZACIJE 11

3.2. OBVEZE OBVEZNIKA FISKALIZACIJE 12

3.2.1. INTERNI AKT 12

3.2.2. RAČUN 14

3.2.3. DNEVNA IZVJEŠĆA 16

4. PROVOĐENJE FISKALIZACIJE I REZULTATI ISTE U HRVATSKOJ 18

4.1. PRIJAVA RAČUNA POREZNOJ UPRAVI 18

4.2. INFORMATIČKA STRANA FISKALIZACIJE 21

4.3. DOKUMENTACIJA, MODUL I OSTALA PODRŠKA 23

4.4. POSLJEDICE FISKALIZACIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ 26

5. ZAKLJUČAK 29

LITERATURA 31

POPIS TABLICA 34

POPIS SLIKA 35

- **UVOD**

Tijekom lipnja 2013. godine Porezna uprava Republike Hrvatske započela je sveobuhvatnu analizu postojećih načina izdavanja računa. Slijedom navedenoga, dolazi se do razvoja svijesti o tome da je većina poreznih obveznika izdavala računa putem naplatnih uređaja, no značajan udio njih još uvijek je koristio rukom pisane račune. Ova provjera modela rada imala je za cilj provjeriti postojanja osnovnih preduvjeta za uvođenje uvođenja modernog sustava evidentiranja prometa gotovinom u Republici Hrvatskoj.

Provedena analiza ukazala je na postojanje osnove za implementaciju i provedbu cjelovite fiskalizacije u Hrvatskoj. Pri tome se misli na primjenu informatičke opreme i adekvatnog softvera koji će osigurati izdavanje računa putem naplatnih uređaja, a pri tome istovremeno uspostaviti internetsku vezu s Poreznom upravom. To osigurava evidenciju i ovjeru svakog izdanog računa, kao i eliminiranje nepravilnosti u poslovanju i rada na crno.

Čitavo proces zasnovan je, podržan i uređen Zakonom o fiskalizaciji u prometu gotovinom Republike Hrvatske, koji se primijenjuje od 01. siječnja 2013. godine. pored regulatorne i pravne osnove za izvršenje ovoga procesa, zahtijevana je adekvatna informatička podrška, razvoj programa, suradnja dionika te ostalo. integracija svih navedenih čimenika odredila je uspješnost ovoga procesa.

Cilj rada je istražiti značenje i specifičnosti fiskalizacije u Hrvatskoj, kao i istražiti oveznike iste i njihove zadaće u kontekstu ovoga procesa. Svrha rada je potvrditi doprinos fiskalizacije u kontekstu pravednijeg poslovanja, ali također ukazati na važnost i specifičnost informatičke i ine infrastrukture za izvedbu navedenoga.

Rad se sastoji od tri poglavlja, uvoda i zaključka. Prvo poglavlje istražuje osnovne značajke u svezi procesa fiskalizacije. Pri tome se daju definicija i obilježja fiskalizacije, te se analiziraju osnovne prednosti i nedostatci iste. Sljedeće poglavlje posvećeno je identificiranju obveznika ovoga procesa, kao i svih pripadajućih obveza istih. U posljednjem poglavlju rada pristupa se analizi provođenja procesa

fiskalizacije, a poseban naglasak postavlja se na informatičku podršku, module i slične specifičnosti vezane usko uz samu problematiku ovoga rada.

Metode koje su korištene tijekom izrade rada su metoda analize i sinteze, metoda komparacije, induktivna metoda, kao i metoda deskripcije.

• POJAM FISKALIZACIJE

U literaturi postoji mnogo definicija fiskalizacije i sve imaju zajedničke elemente, dok je razlika jedino u formi u kojoj su prezentirane. Međutim, za cjelovito shvaćanje ovoga pojma i samoga procesa u praksi, od presudnog značaja je identificirati neka osnovna obilježja ovoga pojma, kao i istražiti isti na konkretnom primjeru države. Za potree navedenoga, u ovome se poglavlju, osim same definicije pojma fiskalizacije daje i analiza provedbe ovoga procesa u Republici Hrvatskoj.

• POJMOVNO ODREĐENJE I PROVEDBA FISKALIZACIJE U HRVATSKOJ

Opće prihvaćena definicija ovoga pojma jest ona objavljena od strane Republike Hrvatske, prvo u Konačnom prijedlogu Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom, a zatim i u Zakonu o fiskalizaciji u prometu gotovinom u članku 2. stavku 1., a koja glasi: „Fiskalizacija u prometu gotovinom je skup mjera koje provode obveznici fiskalizacije kako bi se omogućio efikasan nadzor ostvarenog prometa u gotovini.“ (Galušić i sur., 2014).

Ideja o provedbi fiskalizacije u Hrvatskoj, kao i konkretni koraci, javljaju se tijekom druge polovice 2012. godine. osnovni poticaj za isto bila su brojna kriminalna i ilegalna djela, odnosno prijevare i drugi oblici zlonamjernih radnji koje obuhvaćaju manipuliranje, protupravno prisvajanje financijskih sredstava, te neevidentiranje transakcija. Sve navedeno je u Hrvatskoj prouzročilo ozbiljne probleme i dovelo do intenzivnijeg razvoja sive ekonomije te brojnih ekonomksih gubitaka gospodarstva (Petrović, 2015.)

Prepoznavši važnost i značaj ove mjere, Ministarstvo financija je krajem srpnja pripremilo, a Vlada Republike Hrvatske prihvatila Prijedlog Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom te ga uputila u Sabor radi usvajanja istoga. Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom izglasan je u Saboru 23. studenog 2013. godine, te je nakon objave u Narodnim novinama i donošenja Pravilnika o fiskalizaciji, konačno 1. siječnja počela primjena ove mjere.
Proces fiskalizacije u Hrvatskoj odvijao se kroz tri faze i to (Ivanković et al., 2013):

- Faza fiskalizacije započela je 1. siječnja 2013. godine i njome su bili obuhvaćeni srednji i veliki poduzetnici te obveznici fiskalizacije koji obavljaju djelatnost pružanja smještaja i pripremanja hrane (ugostitelji). Konkretni primjeri obveznika ove faze su odvjetnici, zdravstveni djelatnici, veterinari i javni bilježnici;
- Faza fiskalizacije s primjenom započinje 1. travnja 2013. godine i odnosi se na obveznike fiskalizacije koji obavljaju djelatnost trgovine na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala te one obveznike koji obavljaju djelatnosti slobodnih zanimanja. Takvi obveznici su na primjer: trgovine koje u ponudi imaju pribor za motorna vozila, trgovine duhanskim proizvodima u specijaliziranim prodavaonicama, cvjećarne, voćarne itd;
- Faza koja je ujedno i posljednja u procesu uvođenja i obuhvaćanja svih obveznika fiskalizacijom započela je s provođenjem 1. srpnja 2013. godine i propisuje obvezu nabave digitalnog certifikata i izdavanje računa putem elektroničkih naplatnih uređaja. Njome su 2013. godine obuhvaćeni svi obveznici fiskalizacije osim onih koji su tek donesenim zakonom bili izuzeti od primjene o čemu će biti riječ u zasebnom poglavlju rada.

Vidljivo je da je ovaj proces označio drastičnu promjenu u Hrvatskoj i načinu poslovanja, a primarno je obuhvatio određene skupine dionika, te se s razvojem proširio i na ostale. Danas predstavlja pravilo, a ne iznimku.

Za potrebe provedbe fiskalizacije, susjedne zemlje poput Srbije i Bosne i Hercegovine koriste fiskalne uređaje, odnosno hardverska rješenja (primjer: u BiH se koriste fiskalne blagajne i fiskalni printeri), dok je hrvatska opcija drugačija. Naime, u Hrvatskoj se primjenjuje softversko rješenje ili drugim riječima, uspostava sustava kontrole nad izdavanjem računa putem prilagođenih elektroničkih naplatnih uređaja. Navedeno znači kako u Hrvatskoj svi obveznici fiskalizacije imaju obvezu račun, prije no što ga izdaju, poslati u Poreznu upravu koja ga zatim odobrava slanjem Jedinstvenog identifikatora računa (JIR-a), o čemu će podrobnije biti riječi kasnije u radu (Vukoja, 2012).

Ovaj način rada ima određene prednosti i nedostatke. Među glavnim prednostima treba spomenuti troškove. Ovaj način je jeftinije rješenje jer ga je moguće provesti uz

nadogradnju sustava koji već postoje, a da se pritome ne zahtijeva točno određeni tip uređaja, odnosno točno određeno rješenje. Najvažniji faktor prilikom uspostave i pravilnog funkcioniranja sustava provođenja fiskalizacije izdavanja računa ima prilagođeni naplatni uređaj, što u praksi znači da su obveznici fiskalizacije primorani od osoba koje održavaju njihova programska rješenja zatražiti pravovremenu pripremu naplatnih uređaja u svrhu uspješne provedbe fiskalizacije.

U narednoj tablici prikazuju se modeli primjene fiskalizacije u Hrvatskoj i susjednim zemljama koji su se primijenjivali 2013., a uglavnom se primijenjuju i danas (Tablica 1.).

Tablica 1. Analiza modela fiskalizacije u Republici Hrvatskoj i susjednim zemljama u 2013. godini

	TIP FISKALIZACIJE	ODRŽAVANJE	PROMJENE U POSLOVNIM PROCESIMA TRGOVACA	CERTIFICIRANJE PRILAGOĐENOG POS UREĐAJA
ALBANIJA	Obvezno korištenje fiskalnih uređaja određenih proizvođača	Obvezan ugovor za održavanje fiskalnog uređaja	Velike	Vrlo skup
BOSNA I HERCEGOVINA	Obvezno korištenje fiskalnih uređaja određenih proizvođača	Obvezan ugovor za održavanje fiskalnog uređaja	Velike	Vrlo skup
HRVATSKA	Isključivo softver	Nije obvezno	Gotovo nepostojeće	Nije potreban
MAĐARSKA	Obvezno korištenje fiskalnih uređaja određenih proizvođača	Obvezan ugovor za održavanje fiskalnog uređaja	Velike	Vrlo skup
POLJSKA	Obvezno korištenje fiskalnih uređaja određenih proizvođača	Obvezan ugovor za održavanje fiskalnog uređaja	Velike	Vrlo skup
SRBIJA	Obvezno korištenje fiskalnih uređaja određenih proizvođača	Obvezan ugovor za održavanje fiskalnog uređaja	Velike	Nije potreban
TURSKA	Obvezno korištenje fiskalnih uređaja određenih proizvođača	Obvezan ugovor za održavanje fiskalnog uređaja	Velike	Vrlo skup

Izvor: Izrada autora prema: Ja trgovac (2013.) Fiskalizacija: zakon dobar, vrijeme kratko. Dostupno na: http://www.jatrgovac.com/2013/01/fiskalizacija-zakon-dobar-vrijeme-kratko/. Datum posjete: 31.01.2018.

U danoj tablici ukratko su opisani modeli fiskalizacije u sedam zemalja među kojima se nalazi i Hrvatska koja je uvođenjem fiskalizacije u promet gotovinom postala po mnogočemu prepoznatljiva. Naime, za razliku od drugih prikazanih zemalja, kod

hrvatskog modela radi se o propisanom korištenju fiskalne aplikacije kod koje je propisano slanje svake prodajne transakcije u poreznu upravu. Za svaku obavljenu transakciju nužno je slanje u realnom vremenu i trenutku u kojem je nastala. Uz navedeno, obveznik fiskalizacije u Hrvatskoj ima potpunu slobodu prilikom izbora fiskalne aplikacije. Hrvatska je prva zemlja u svijetu koja je prihvatila i primijenila ovaj oblik fiskalizacije, iako je potrebno napomenuti da su postojala slična, no ne i ista rješenja u nekim latinoameričkim zemljama.

Od uvođenja fiskalizacije 2013. godine pa sve do danas, zadržao se ovaj sustav i cjelokupni period je ocjenjen kao veoma uspješan. Vođene hrvatskim primjerom, susjedne Slovenija i Češka odlučile su se za ovaj model koji ima brojne prednosti za trgovca, od manjih investicija u fiskalne proizvode, promjene poslovnih procesa, lakše integracije u IT strukturu koja je postojeća pa sve do transparentnog monitoring poreza i mogućnosti izbora fiskalnog rješenja i usluga koje su dostupne na tržištu. (Pavić, 2016)

Danas sve više zemalja ima tendenciju prihvatiti zakon o fiskalizaciji, no ono što se ističe kao negativna pojava kod dijela spomenutih zemalja jest stvaranje monopola kod ponuđača fiskalnih rješenja što nije slučaj s Hrvatskom koja je proces okrenula u drugom smjeru i dopustila svakom trgovcu slobodno izabrati fiskalno rješenje koje odgovara njegovim potrebama i zahtjevima. Time je monopol ponuđača fiskalnih rješenja isključen što se pokazalo kao pozitivna strana fiskalizacije u Hrvatskoj te istaknulo koliko je sustav moderan i uspješan.

• PREDNOSTI I NEDOSTATCI FISKALIZACIJE UZ OSVRT NA HRVATSKU

Kao i svaka druga promjena, fiskalizacija u praksi donosi određene prednosti i nedostatke. Oni se mogu razmatrati generalno, ali za cjelovito razumijevanje korisno je osvrnuti se i na konkretan primjer države. Pregled generalnih prednosti i nedostataka fiskalizacije daje se u nastavku (Tablica 2.).

Tablica 2. Prednosti i nedostatci fiskalizacije

PREDNOSTI	NEDOSTATCI
• Sigurnost poslovanja; • Eliminiranje sive ekonomije; • Unapređenje kvalitete proizvoda i usluga, kao i omjera cijene i kvalitete; • Jednostavnije kontroliranje poreznih obveznika; • Unapređenje bezgotovinskog plaćanja i usklađivanje s normama EU; • Usmjeravanje djelatnosti u legalnom smjeru – doprinos konkurentnosti i tržišnom natjecanju.	• Rok prilagodbe – nespremnost obveznika; • Otežanost i nemogućnost usklađivanja nekadašnje opreme i operativnih rješenja s onima koje zahtijeva fiskalizacija; • Nastali troškovi uslijed kupovine računala i opreme ili najma iste; • Trošak Interneta; • Trošak certificiranja koji provodi Financijska agencija;

Izvor: Izrada autora prema: Vuraić Kudeljan, M. (2013.) Učinci fiskalizacije u Republici Hrvatskoj. Porezni vjesnik 6/2013.

Evidentne su brojne prednosti fiskalizacije, kao i određeni nedostaci. Pored navedenih prednosti fisklaizacije, moguće je govoriti i o mnogim drugima, no smatra se da su istaknute one vodeće. U kontekstu nedostataka ovoga procesa i svojevrsne promjene, smatra se da je uglavnom riječ o jednokratnim i dugoročno opravdanim troškovima. Naime, iako se poslovni subjekti u ovome procesu suočavaju s troškovima nabavke opreme i softverskih rješenja, kao i troškova edukacije korištenja iste, dugoročno gledano, riječ je o opravdanim troškovima koji donose zapravo brojne prednosti. Pri tome se misli da unapređuju poslovanje, konkurentnost, jednakost među poslovnim subjektima te redom dalje. Generalno, ovakvo poslovanje stvara povoljnije uvjete za stabilan razvoj poslovnih subjekata, ali i nacionalnog gospodarstva. Kako bi navedeno bilo jasnije, u nastavku se istražuju razlozi provedbe fiskalizacije u Hrvatskoj.

Do donošenja Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom na području Hrvatske, samo se 15 % ukupno iskazanog prometa odnosilo na promet u gotovini. Podaci su upućivali na očigledne nelogičnosti i nerealnosti, pogotovo uzme li se u obzir svakodnevno plaćanje gotovinom. U tom trenutku postalo je jasno kako je nadzor nedostatan ili gotovo nepostojeći te kako je isti nužno pojačati, a rješenje koje se ukazalo kao najpouzdanije i najprihvatljivije bila je fiskalizacija. Nakon toga, u veoma kratkom roku pripremljen je mogući model fiskalizacije te konačno i sam Zakon koji regulira ovo pitanje (Vuraić Kudeljan, 2013).

Na osnovi analize godišnjih prijevara koje se odnose na poreze na dohodak obrtnika, Porezna uprava došla je do zaključka kako je u prijavama prikazan malen promet i dohodak koji je u svim segmentima nerealan odnosno nemoguć u praksi. Slijedom takvog analiziranja, kao glavni problem koji do toga dovodi pokazao se nekontrolirani tijek gotovine.

Uz navedeno, provedena je još jedna analiza u kojoj se navode brojni slučajevi koji pokazuju kako je obavljan porezni nadzor prilikom kojeg su se uspoređivale zalihe robe i promet koji se evidentira, te je i u ovom slučaju Porezna uprava došla do zaključka kako porezno tijelo jako teško dokazuje veće promete.

S obzirom da evidentirani slučajevi koji se odnose na utaju poreza otkrivaju velike gubite, te zbog sive ekonomije u Hrvatskoj, Ministarstvo financija odlučilo se na ovakav korak. Postojeća zamisao na kraju je i ostvarena, a to je da se uvodi novi način kontrole prometa koji se registrira kod svih poduzetnika koji naplaćuju dobra i usluge u gotovini. Gotovinom se, u okviru postupka fiskalizacije, smatra plaćanje novčanicama, karticama, čekom ili drugi slični načini plaćanja osim plaćanja izravno na račun. S druge strane, gotovinom se ne smatra doznaka virmanskom uplatom s računa na račun te plaćanje općom uplatnicom na račun.

Svi ovi razlozi, zajedno s opravdanim sumnjama Ministarstva financija kako poduzetnici prepravljaju i namještaju dotadašnji promet kako to njima odgovara, doveli su do uvođenja ovog jedinstvenog nadzora odnosno mjere koja je uvelike promijenila ekonomsku sliku Hrvatske i „uvela reda“ u nerealno, a prvenstveno,

nekontrolirano poslovanje zbog kojeg je država bila u velikom gubitku, a poduzetnici u velikom dobitku. (Brkanić, 2012).

• OBVEZNICI FISKALIZACIJE I NJIHOVE OBVEZE

Kod analize obveznika fiskalizacije važno je istaknuti da je riječ o procesu koji se odnosi na sve skupine poslovnih subjekata, odnosno dionika. Naime, Ministarstvo financija Hrvatske ovim procesom pokušalo je obuhvatiti sve, a na taj način izvršavati kontinuirane nadzore nad obavljanjem djelatnosti kako bi imalo uvid u cjelokupni promet gotovinom.

• OBVEZNICI FISKALIZACIJE

Prema spomenutom Zakonu o fiskalizaciji u prometu gotovinom, obveznici fiskalizacije su (Brkanić, 2012):

- Fizičke osobe kao svi obveznici poreza na dohodak po osnovi samostalne djelatnosti prema odredbama zakona kojim se uređuje i specificira porez na dohodak;
- Pravne i fizičke osobe koje se smatraju obveznicima poreza na dobit prema zakonu kojim se uređuje porez na dobit za sve djelatnosti za koje je, prema odredbama posebnih propisa, obveznik izdavanja računa za isporuku dobra ili obavljene usluge.

Slijedom navedenog, u proces fiskalizacije uključene su sve djelatnosti izuzev onih za koje nije ustanovljena obveza izdavanja računa prema posebnom propisu te onih koje koje su izuzete od obveze fiskalizacije prema odredbama Zakona ili su utemeljene na odluci Vlade RH donesene na temelju prijedloga Ministarstva financija (Dodig, Vidak, 2013).

Sve specifičnosti u svezi poreznih obveznika uređene su predmetnim zakonom, a u ovome radu ne pristupa se njihovoj detaljnijoj razradi, s obzirom da ne predstavljaju središnju temu. Točnije, u okviru ovog kompleksnog područja, interes je postavljen na analizu osnovnih podataka u svezi fiskalizacije, kao i analize iste u kontekstu informatike. Prema tome, u svrhu razumijevanja potrebite hardverske i softverske podrške, smatra se korisnim osvrnuti se na obveze obvezika fiskalizacije. Detaljnija analiza istih slijedi u nastavku.

- **OBVEZE OBVEZNIKA FISKALIZACIJE**

Prethodno navedeni obveznici, odnosno sve fizičke i pravne osobe koje su navedene kao obveznici poreza na dobit ili poreza na dohodak, s time da je nevažno naplaćuju li svoj promet gotovinski ili bezgotovinski, imali su od 1. siječnja 2013. godine slijedeće obveze nametnute od strane Ministarstva financija (Kiš Lukša, 2015):

- Internim aktom potrebno je propisati na koji način se obveznik odlučio numerirati brojeve računa i popisati poslovne prostore s njihovim opisom. Ovdje se nameće dužnost obveznika da interni akt uvijek drži u vlastitim službenim prostorijama;
- Obveza usklađivanja elemenata računa koje obveznici fiskalizacije ispostavljaju za isporučena dobra odnosno za pružene (obavljene) usluge;
- Svi porezni obveznici dužni su u vlastitom poslovnom prostoru, na svakom naplatnom uređaju ili na nekom drugom vidljivom mjestu istaknuti obavijest o obvezi izdavanja računa, te s druge strane o obvezi kupca da račun uzme i zadrži prilikom izlaska iz zatvorenih poslovnih prostorije obveznika fiskalizacije.

Obveze obveznika, točnije specifičnosti u svezi njih detaljnije se razrađuju u nastavku.

- *INTERNI AKT*

U kontekstu navedenoga, interni akt, odnosno njegovo donošenje glavna je obveza svakog obveznika ovoga procesa. Zakonom o fiskalizaciji u prometu gotovinom nije decidirano naznačeno kako interni akt treba biti sastavljen, no analizom postupanja Porezne uprave evidentno je kako je riječ o inicijalnoj i bezuvjetnoj obvezi (Računovodstvo i porezi u praksi, 2013). Sadržajno je on sastavljen od svih podataka u svezi poslovnih prostora obveznika, lokacija i adresa te oznaka koje se kasnije dodijeljuju računima. Primjer ovoga akta daje se u nastavku (Slika 1.).

Slika 1. Primjer internog akta

Primjer 1: Interni akt obveznika fiskalizacije s jednim poslovnim prostorom

Temeljem članka 11. stavka 2. Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom (Narodne novine, broj 133/2012), trgovačko društvo BDE d.o.o. iz Zagreba, Svjetlana Vatića 12, OIB: 33416373916, donosi

ODLUKU
o pravilima slijednosti numeričkih brojeva računa te
popisu poslovnih prostora sa oznakama

- *Društvo BDE d.o.o. iz Zagreba, OIB: 33416373916 djelatnost obavlja u poslovnom prostoru na adresi Svjetlana Vatića 12, 10.000 Zagreb. sa oznakom poslovnog prostora "CEN1".*
  Radno vrijeme poslovnog prostora "CEN1" je od ponedjeljka do petka od 9 do 17 sati.
- *U poslovnom prostoru naplata se obavlja preko jednog fiskalnog uređaja oznake "1". Brojevi računa u poslovnom prostoru "CEN1" dodjeljuju se centralno na razini poslovnog prostora na način kako slijedi:*

Prodajni prostor "CEN1"
1/CEN1/1
2/CEN1/1
3/CEN1/1
…itd

- *Ova odluka stupa na snagu dana 1. siječnja 2013 godine.*

Odgovorna osoba društva

Izvor: Interni akt za poslovne prostore. JDizajn
Dostupno na: www.jdizajn.hr/interni-akt.
Datum posjete: 31.01.2018.

Osim ovoga primjera moguće je dati čitavi niz ostalih. Međutim, u svrhu razrade osnovnih podataka o fiskalizaciji, smatra se dovoljim ukazati na temeljne stavke ovoga akta koje su prethodno istaknute. Pri tome se misli na podatke o poslovnim prostorima, koji se ispunjavaju u fiskaliziranom naplatnom uređaju, a u svrhu uspješne provedbe fiskalizacije. Ti podaci se zatim dostavljaju Poreznoj upravi putem elektroničke veze s početkom obveze fiskalizacije, ali prije početka dostave računa za promet gotovinom. Osim toga, treba istaknuti i pravila utvrđivanja slijednosti brojeva računa za poslovni prostor oznake slijednosti „P“, te poslovni prostor oznake slijednosti „N“. nadalje, istaknute su i odluke o delegiranjU odgovornosti u vezi određivanja broja blagajni i operatera na odgovorne osobe svakog pojedinog poslovnog prostora, što je osobito važno obveznicima fiskalizacije s razgranatim sustavom maloprodajnih prostora lociranih na području cijele Hrvatske. U konačnici, sadržani su i podaci u svezi datuma datum stupanja na snagu, jer se od toga datuma računa rok u kojem je potrebno poslati podatke o poslovnim prostorima.

- *RAČUN*

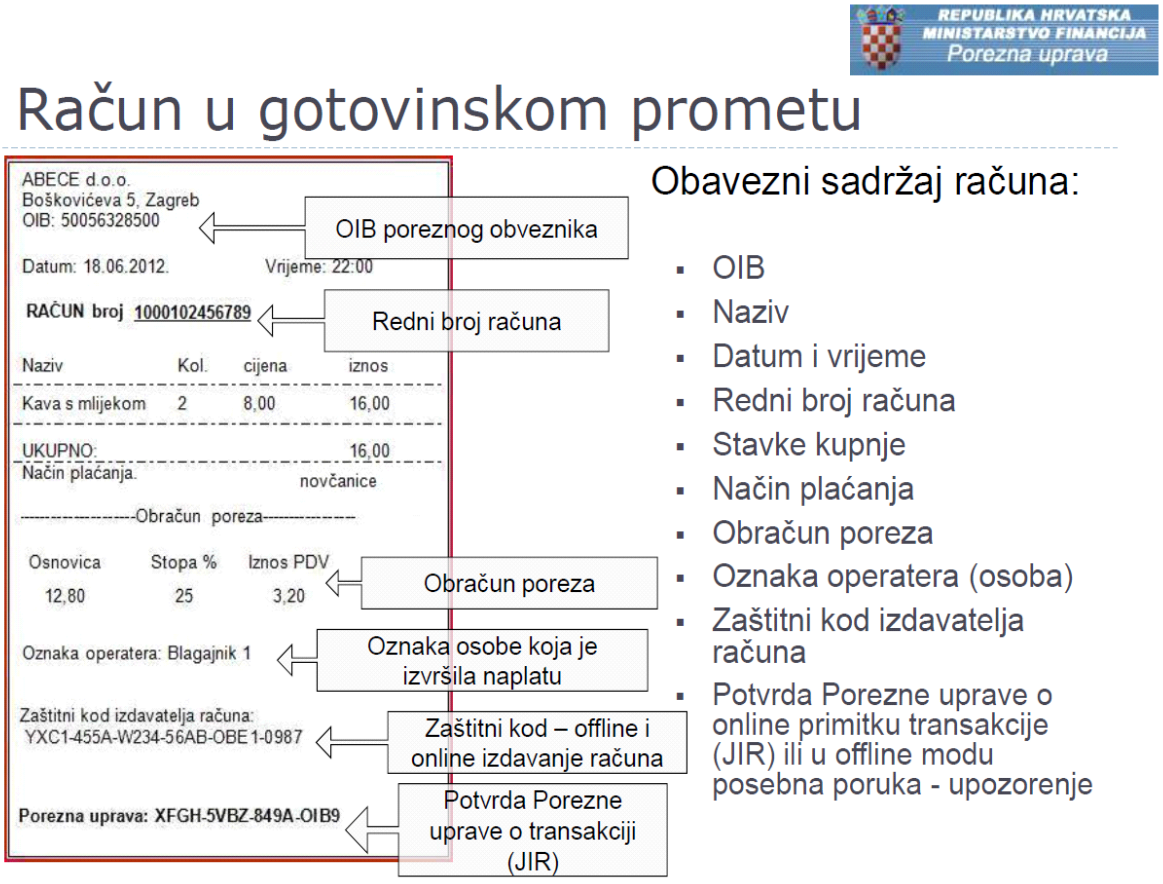
Osim navedenog akta svakako treba spomenuti i račun. Svi izdani računi moraju sadržavati elemente propisane Zakonom o porezu na dodanu vrijednost, Zakonom o porezu na dohodak, te Općem poreznom zakonu. Pored njih, Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom specificira i sljedeće podatke koji moraju biti istaknuti na istima, a misli se na (Porezna uprava, 2016):

- Vrijeme izdavanja računa (sat i minuta);
- Oznaku operatera (osobe) na naplatnom uređaju;
- Oznaku načina plaćanja računa;
- Jedinstveni identifikator računa (JIR) – JIR je alfanumerički zapis koji se u Poreznoj upravi programski generira iz određenog seta podataka i dostavlja obvezniku fiskalizacije.Osim toga, kao jedinstveni identifikator računa koristi se UUID (engl. *Universally Unique Identifier*) koji se sastoji od 32 znaka (znamenke od 0 do 9, slova od „A“do „F“) i iskazuje se u pet grupa koje su odvojene povlakom (-) u obliku 6-5-4-4-0-4 /npr. 01D8a6bc-ef76-49A0-9435-C73b9f4042CE). On se korisiti u programiranju i njegova je svrha omogućiti JIR-u da bude jedinstven.

- Zaštitni kod izdavatelja obveznika fiskalizacije (ZKI) –alfanumerički zapis kojim se potvrđuje veza između obveznika fiskalizacije i izdanog računa. Njega stvara obveznik fiskalizacije i ispisuje ga na računu te dostavlja Poreznoj upravi.

Pored navedenih elemenata koje račun mora sadržavati, strukturno on mora biti sačinjen od numeričkog dijela, oznake poslovnog prostora i oznake naplatnog uređaja. Povezan je s internim aktom koji određuje način njegova idavanja i slijednost numeriranja. Prikaz primjera računa daje se u nastavku (Slika 2.).

Slika 2. Primjer računa

Izvor: Marker (2014.) 8 savjeta uz koje ćete se prestati natezati s fiskalizacijom za sva vremena. Dostupno na: https://marker.hr/blog/web-shop-fiskalizacija-254/. Datum posjete: 31.01.2018.

Navedeni račun primjer je onoga koji udovoljava svim uvjetima postavljenim posebnim propisima, kao i Zakonom o fiskalizaiji u prometu gotovinom. U praksi je moguće suočiti se i s nemogućnosšću izdavanja računa, uslijed prekinute veze. U tom slučaju, obveznik fiskalzacije izdaje račun sa sadržajem kojeg je propisao Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom, no bez podataka o JIR-u. Nakon toga, isti je u obvezi u roku od dva dana, računajući od dana u kojem je došlo do prekida veze, ponovno uspostaviti vezu te izdati sve račune koje je obvezan izdati i poslati potpisane poreznoj upravi.

- *DNEVNA IZVJEŠĆA*

Obveznik fiskalizacije dužan je jednom dnevno, nakon završetka radnog dana, a najkasnije prije početka slijedećeg radnog dana, Poreznoj upraviti dostaviti zbrojne podatke u kojima je prikazan cjelokupni promet gotovinom ostvaren toga dana. Usporedi li se s obveznicima PDV-a vidljivo je kako oni dostavljaju mjesečno odnosno tromjesečno izvješće o prometu kao obrascu za PDV. Kako bi se uspješno proveo postupak fiskalizacije, dnevno izvješće mora sadržavati (Porezna auprava, 2016):

- OIB;
- Izjavu o radnim danima i radnom vremenu;
- Datum;
- Vrijeme dostave dnevnog izvješća;
- Ukupno ostvareni promet razvrstan po poreznoj stopi;
- Broj izdanih računa;
- Broj storniranih računa.

OIB je osobni identifikacijski broj koji se dodjeljuje svim poslovnim subjektima i služi njihovu identificiranju. Pod izjavom o radnim danima i radnom vremenu obveznika fiskalizacije smatra se podatak o intervalu radnih dana u tjednu, te podatak o vremenu trajanja najdužeg radnog vremena izraženog u satima po elektroničkom naplatnom uređaju, poslovnom prostoru ili kao zbrojni podatak svih poslovnih prostora (Brkanić, 2012). Datum ili nadnevak sljedeći je podatak, a pored njega iskazuje se podatak o ukupno ostvarenom dnevnom prometu, kao i iznos poreza na dodanu vrijednost, te broj izdanih i storniranih računa.

Porezna uprava provjerava jesu li dostavljena sva dnevna izvješća i jesu li isti potpisani digitalnim certifikatom. Ako su ispunjeni navedeni uvjeti, vraća obvezniku potvrdu o zaprimljenosti dnevnih izvješća. Slijedom navedenoga, smatra se da je upravo ovo nacionalno tijelo odgovorno za konačnu provjeru, kontrolu i nadzor ispravnosti poslovanja, ali i provođenja fiskalizacije, s obzirom da ista danas predstavlja pravilo, a ne iznimku.

- **PROVOĐENJE FISKALIZACIJE I REZULTATI ISTE U HRVATSKOJ**

Obveznici fiskalizacije izdavanja računa moraju provoditi fiskalizaciju za svaki ostvareni promet u gotovini, što bi značilo za sva plaćanja za isporučena dobra ili obavljene usluge novčanicama i kovanicama koje se smatraju platežnim sredstvom, kreditnim i debitnim karticama, čekom ili drugim sličnim načinima plaćanja, osim izravnog plaćanja na račun. Sam proces fiskalizacije zapravo se svodi na slanje informacija od strane obveznika fiskalizacije te se odvija prema postupku koji je točno definiran. Postupak provođenja fiskalizacije bit će detaljno analiziran i objašnjen u narednim potpoglavljima.

- **PRIJAVA RAČUNA POREZNOJ UPRAVI**

Proces prijave računa prema poslužitelju u Poreznoj upravi započinje u onom trenutku u kojem operater na blagajni izda račun. Elektronički naplatni uređaj priprema podatke za račun te zatim kreće proces izračunavanja zaštitnog koda izdavatelja (ZKI) sukladno algoritmu koji je opisan u tehničkoj dokumentaciji pri Poreznoj upravi. Tehnička dokumentacija Porezne uprave namijenjena je onima koji su razvili programska rješenja za fiskalne blagajne. Nakon navedenog, naplatni uređaj priprema XML poruku zahtjeva koju elektronički potpisuje privatnim ključem sigurnosnog aplikativnog certifikata koji je izdan obvezniku fiskalizacije. Svaki obveznik fiskalizacije dužan je od Financijske agencije nabaviti certifikat u iznosu od 300,00 kuna. Nakon potpisivanja XML poruke zahtjeva odnosno kraja lokalnog odvijanja postupka na računalu/uređaju obveznika fiskalizacije, pristupa se uspostavljanju sigurnosne veze prema poslužitelju odnosno središnjem informacijskom sustavu Ministarstva financija tj. Porezne uprave i zahtjev se prosljeđuje na obradu (Hižak, Mikac, 2013).

Nakon što je sigurnosna veza uspostavljena zahtjev se prosljeđuje Poreznoj upravi koja je dužna započeti obradu istoga. Ako je obrada uspješna što predstavlja standardni slučaj i najčešću situaciju, Porezna uprava vraća obvezniku fiskalizacije odgovor u kojem je sadržan jedinstveni identifikator računa (JIR). Odgovor-poruka se potpisuje privatnim ključem aplikativnog certifikata.

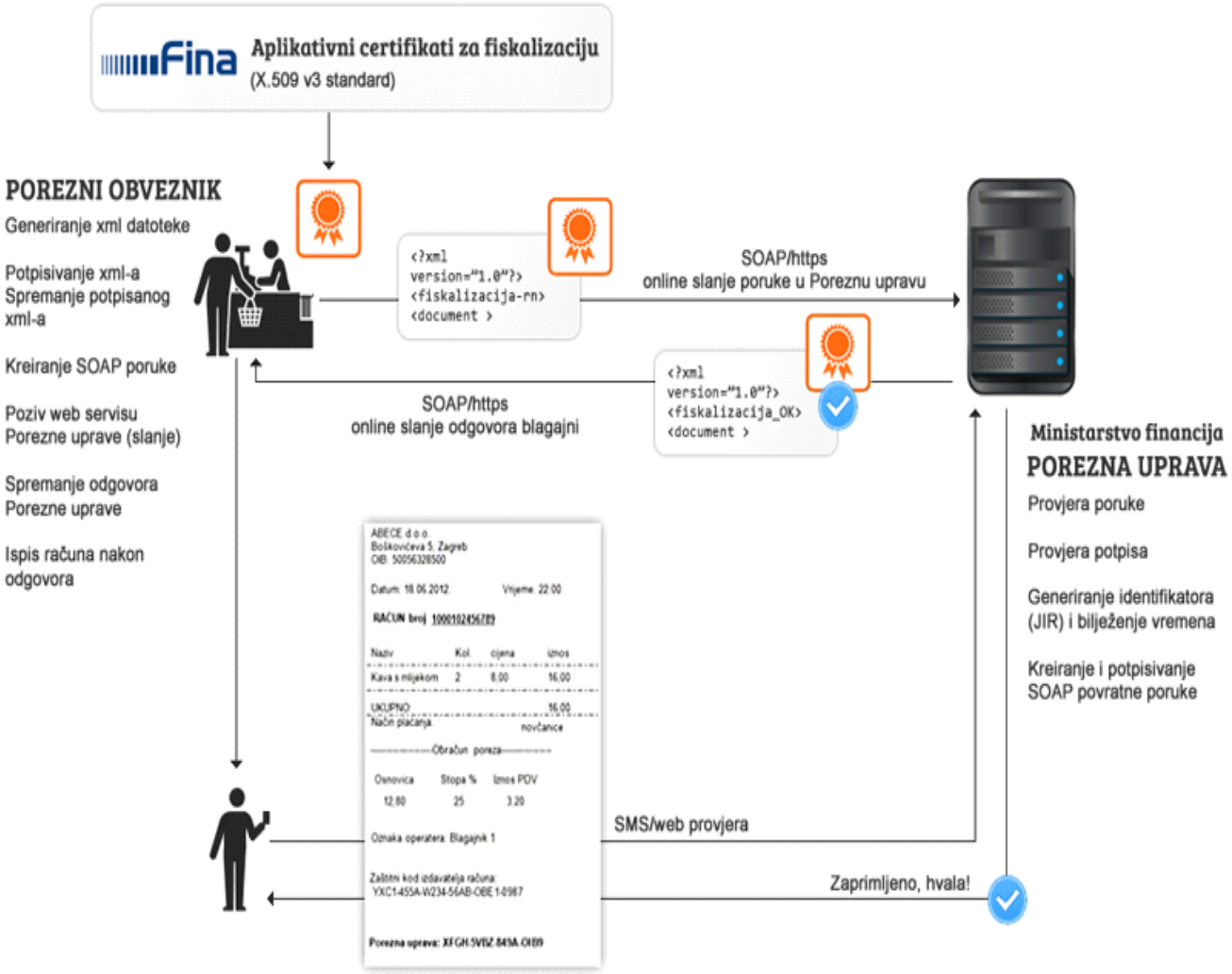
Ako nastupi rjeđa situacija odnosno ako u obradi zahtjeva dođe do pogreške Porezna uprava odgovara šifrom pogreške. Slučaj u kojem može doći do eventualne greške jest situacija prosljeđivanja neispravnih podataka. Odgovor koji pošalje Porezna uprava zaprimljen je na fiskalnoj blagajni obveznika. Fiskalna blagajna nakon zaprimanja odgovora obavlja sigurnosnu provjeru podataka te pritom koristi javni ključ aplikativnog certifikata i samim tme dovršava posao izdavanja računa. Ako je kojim slučajem središnji informacijski sustav Ministarstva financija preopterećen ili je korištenje internetske veze u tom trenutku nemoguće, dakle ako dođe do greške i samim time nemogućnosti obrade zahtjeva, JIR se ne dodjeljuje te će obveznik fiskalizacije morati naknadno provesti postupak kako bi mu JIR mogao biti dodjeljen. (Hižak, Mikac, 2013).

Ono što se naglašava kao veoma važno prilikom procesa prijave računa poreznoj upravi jest zaštita informacija i sigurnost komunikacije. Prema svemu što je o postupku prijave računa i samom postupku fiskalizacije do sada izneseno, izvodi se zaključak kako se razmijenjeni podaci štite na dvije razine (Hižak, Mikac, 2013):

- Prva razina je razina mrežne komunikacije koja osigurava enkripciju i štiti podatke od čitanje;
- Druga razina zaštite odnosno integritet podataka što bi značilo da u slučaju uplitanja neke osobe u razmjenu informacija i eventualnih promjena koje se pritom mogu učiniti, digitalni potpis dokumenta osigurava dovoljan broj informacija kako bi se provela uspješna kontrola i nadzor te kako bi se mogao donijeti zaključak da su podaci mijenjani od strane treće osobe.

Nakon teorijske analite procesa provedbe fiskalizacije u praksi, u nastavku se daje slikovni prikaz istoga (Slika 3.).

Slika 3. Slikovni prikaz provedbe fiskalizacije

Izvor: Fiskal Hrvatska (2012.) Postupak fiskalizacije. Dostupno na: http://fiskal-hrvatska.blogspot.hr/2012/12/za-one-koji-jos-neznaju-od-01.html. Datum posjete: 31.01.2018.

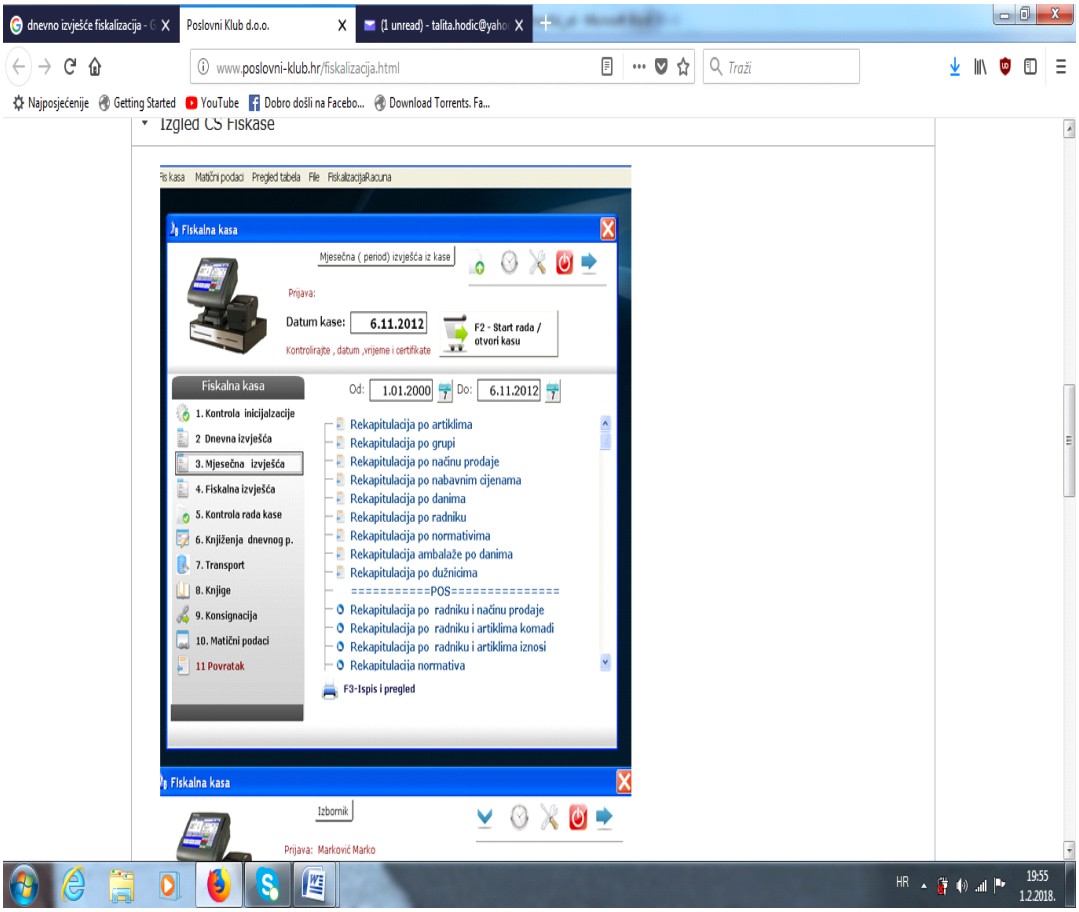
Slika 1. prikazuje postupak fiskalizacije i proces izdavanja računa koji je opisan u prethodnom poglavlju. Dakle, kratki rezime čitavog postupka bi bio kako se isti odvija u dva glavna dijela. Prvi se odnosi na izdavanje računa, što znači da prije nego što se pojedini račun ispiše, softver prikuplja podatke o kupnji, zatim ih potpisuje i šalje putem interneta poreznoj upravi. Drugi dio je izdavanje dnevnih izvješća koja se

ispunjavaju jednom dnevno pri čemu je princip dostave dnevnog izvješća u potpunosti jednak principu dostave računa.

- **INFORMATIČKA STRANA FISKALIZACIJE**

Slijedom provedenoga istraživanja, daje se zaključiti kako je fiskalizacija u ovome kontekstu provodi uz podršku fiskalnih uređaja i blagajni. Fiskalna blagajna predstavlja pri tome softversko rješenje koje komunicira sa fiskalnim uređajem sa jedne strane (gospodarski objekt), te sa poreznom upravom na drugoj strani (PcChip, 2014). U kontekstu tehničkog aspekta, riječ je o serverima koji podržavaju sve procese. U nastavku se daje prikaz fiskalne blagajne (Slika 4.).

Slika 4. Fiskalna blagajna

Izvor: Poslovni klub (2018.) Fiskalizacija. Dostupno na: http://www.poslovni-klub.hr/fiskalizacija.html. Datum posjete: 01.02.2018.

Fiskalni uređaji su kase ili printeri te neki drugi uređaji, koji služe registriranju prometa dobara i usluga unesenih u bazu podataka, a u klonačnici na propisan način bilježe u sustavu porezne uprave. Prema tome, sve što se kupi, knjiži se i evidentira. Softverski dio prema tome se odnosi na (PcChip, 2014):

- Poslovni subjekt izdaje račun i stisne „Ispis“ računa;
- Generira se XML datoteka, te se potpisuje i sprema;
- Kreira se SOAP poruka i poziva se web servis porezne uprave;
- Nakon uspostavljene veze, šalje se poruka;
- Serveri porezne uprave provjeravaju poruku, certifikat i potpis;
- Generira se JIR broj i bilježi vrijeme kada je račun nastao;
- Kreira se i potpisuje SOAP povratna poruka;
- Fiskalna blagajna prima poruku i sprema je;
- Ispisuje se račun.

Upravo se ovim dočarava informatički aspekt predmetnog procesa, čime sama problematika biva uže razmotrena. Za provedbu fiskalizacije, svi poslovni sujekti trebaju raspolagati tehničkim uvjetima. Za njihovo zadovoljenje, oni moraju imati aplikativni digitalni certifikat za fiskalizaciju izdan od FINA-e (fiskal), naplatni uređaj i softver koji mora podržavati stvaranje XML dokumenata i elektroničko potpisivanje, te Internet vezu sa primjerenom propusnošću da ne bi imali problema sa izdavanjem računa (PcChip, 2014).

O izgledu računa već je bilo riječi pa se ne pristupa njegovoj detaljnijoj razradi. ono što je važnije istaknuti jesu fiskalne blagajne (softver). Danas na tržištu postoji nekoliko softverskih rješenja, a ona se razlikuju s obzirom n aobilježja i cijenu. Ono što je najsigurnije izabrati odnosi se na softver koji ima zagarantiranu 24 satnu podršku programera. Neki od onih koji su u ponudi su sljedeći (PcChip, 2014):

- POS Sector – široko primijenjivo rješenje koje se koristi kod kafića i restorana, ali i kod mobilnog naručivanja te dostavljanja. U ponudi su 3 softverska paketa za 3 različite djelatnosti. Primjera radi analizira se onaj za potrebe rada kafića, koji na siguran i brz način osigurava izdavanje računa. Neitno je pri tome koliko se računa u prosjeku izdaje, koja je većičina kapića ili obujam poslovanja. vrlo je jednostavan za korištenje, a omogućuje i samostalno dodatvanje artikala u bazu podataka, promjenu cijena i drugih podataka, vođenje lagera i normativa, dodatne vrste plaćanja i ostalo. pored toga, nudi analize poslovanja putem različitih grafova;
- Smart Pos – svrha je zadovoljenje velikog roja kupaa. Riječ je o front office aplikaciji za rad na naplatnom mjestu, koja je razvijena tako da svojom jednostavnošću ne iziskuje preveliko znanje rada na računalu. Podržava rad na računalima s CRT ili LCD monitorima, a punu funkcionalnost pokazuje u radu sa zaslonima osjetljivim na dodir;
- MSGW Caffee Touch – riječ je o informacijskom sustavu koji omogućuje obavljanje svih funkcija pomoću touch ekrana. Time cijeli proces ubrzava i do 30% u odnosu na korištenje tipkovnice i miša. Koristi Intellitouch i AccuTouch tehnologije, a u kontekstu softverske strane, donosi mnogo funkcija za fiskalnu blagajnu. Neke od njih su prikaz do 22 grupe proizvoda po maksimalno 77 proizvoda, mogućnost definiranja „Top artikala“ za grupe koje slove kao

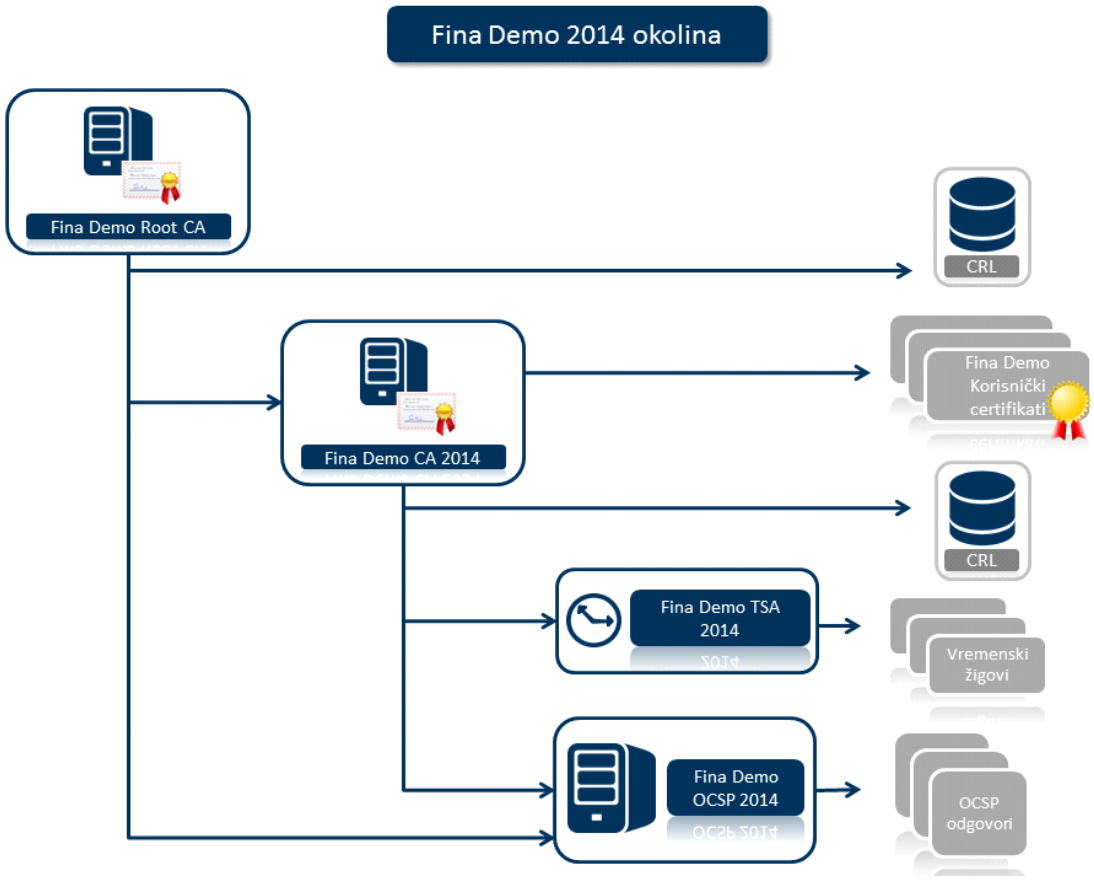
najprodavanije, izdavanje računa s jednim ili više konobara u smjeni, ispis računa a da se pritom koriste euri, a ne kune, rad u mreži, jednostavno izdavanje svih vrsta računa, dijeljenje stolova na više računa, 4 nivoa cijena i ostalo.

Pored ovih rješenja, postoje i mnoga druga, a danas se kontinuirano unapređuju i nadograđuju. U budućnosti se očekuje značajno heterogenija ponuda ovih uređaja i ostalih resursa za provedbu samoga procesa fiskalizacije na što jednostavniji i sigurniji način.

- **DOKUMENTACIJA, MODUL I OSTALA PODRŠKA**

Sustav fiskalizacije uspostavlja se od strane informatičkih tvrtki. Prema tome, riječ je o vodećoj skupini dionika koja je odgovorna za implementaciju fiskalizacije, održavanje opreme i ostale poslove. Kako bi se čitavi sustav mogao testirati, potrebno je zatražiti izdavanje Demo aplikacijskih certifikata za fiskalizaciju, koji se u Hrvatskoj izdaju za razdoblje od 2 godine, a za to je potreno zadovoljiti određene uvjete. U nastavku se daje prikaz Fina Demo 2014 dvorazinske arhitekture, odnosno okoline i pripadajućih servera za izdavanje DEMO certifikata (Slika 5.).

Slika 5. Fina Demo 2014 okolina s hijerarhijom certifikata namijenjenih vanjskim korisnicima

Izvor: FINA (2018.) FINA Demo 2014 okolina. Dostupno na: http://www.fina.hr/Default.aspx?sec=1730. Datum posjete: 01.02.2018.

Demo certifikati se u ovoj okolini izdaju prema profilima koji su u tehnološkom i funkcionalnom smislu potpuno jednaki onima na primjeru Fininih produkcijskih certifikata. U ovoj okolini certifikate za krajnje korisnike izdaje Fina Demo 2014 CA. Način rada Fina Demo OCSP 2014 servisa jednak je radu produkcijskog Fina OCSP 2015 servisa (FINA, 2018).

Naime, za nastavak korištenje sustava potrebno je vršiti obnovu certifikata, koji je jednak onome postupku pri inicijalno ishodovanju istoga. Prvi korak u ovome procesu je registracija poslovnog subjekta u sustav PKI (engl. *Public Key Infrastrukture*). Ukoliko je subjekt već koristio neke od digitalnih certifikata koje izdaje FINA, to znači da je već izvršio ovu registraciju te ju nije potrebno obavljati ponovno. U tom slučaju, potrebno je tek predati dokumentaiju za izdavanje predmetnog certifikata.

Registracija subjekta u sustav PKI provodi se u registracijskim uredima FINA-e, a potrebna dokumentacija je sljedeća (FINA, 2018):

- Rješenje o upisu u nadležni registar;
- Obavijest državnog zavoda za statistiku o razvrstanju prema NKD-u i matičnom broju (samo pravne osobe);
- Preslika osobne iskaznice osobe ovlaštene za zastupanje poslovnog subjekta.

Osim ove dokumentacije, potrebno je spomenuti i onu koja se odnosi na zahtijev o izdavanju Demo aplikacijskih certifikata. Pri tome se misli na obrazac zahtijeva i presliku osobne iskaznice osobe koja će biti skrbnik certifikata. Sve ostale informacije i specifičnosti u svezi ovoga postupka objavljene su i redovno se ažuriraju na internetskim stranicama FINA-e i Porezne uprave.

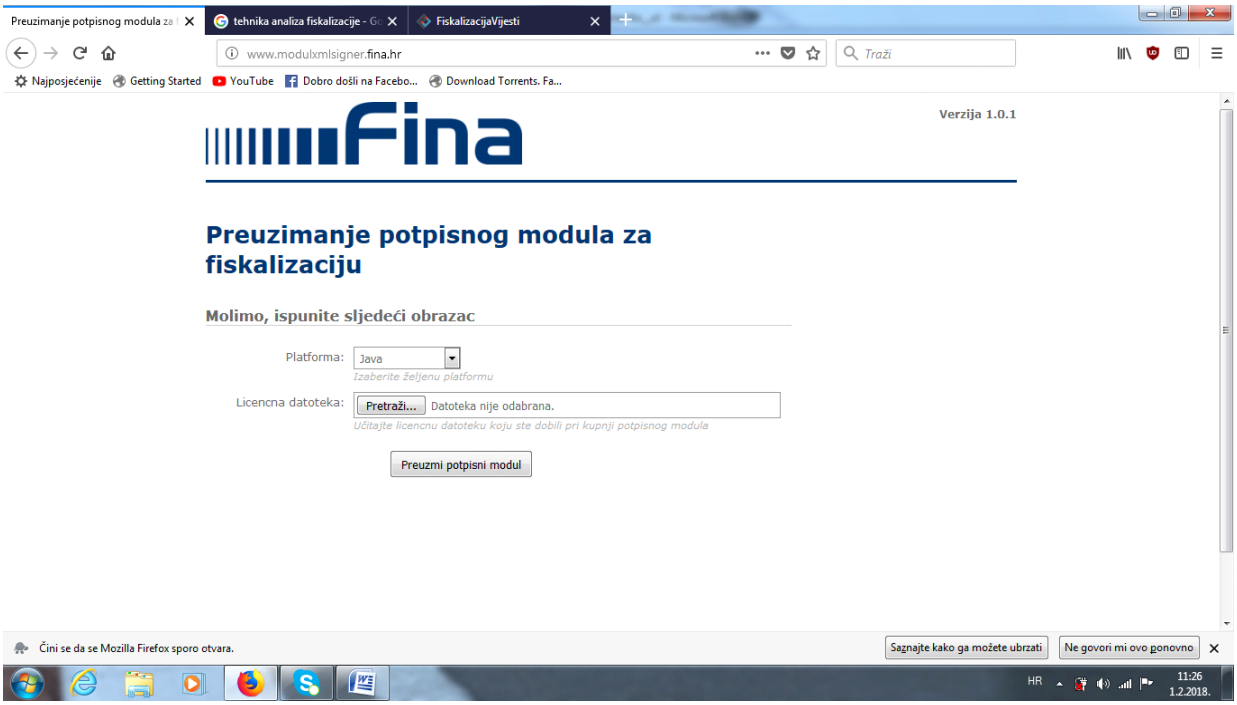
U svrhu pojednostavljenja i osiguranja sigurnosti provedbe postupka uspostava sustava fisklaizacije od strane informatičkih tvrtki, razvijena je programska komponenta za elektroničko poslovanje. Točnije, riječ je o XML Signeru, odnosno modulu za elektroničko potpisivanje poruka.

Modul XmlSigner programska je komponenta koja služi za digitalno potpisivanje XML-a, točnije poruka koje sadrže propisane elemente računa. Poruke se potpisuju aplikativnim certifikatom za fiskalizaciju (FINA, 2018). Ovaj modul može se koristiti u NET i Java okruženju, a kao takav nudi nekoliko načina za povezivanje koji se specificiraju ugradnjom modula.

Važno je istaknuti da se on izdaje za konkretan poslovni subjekt, a poruke i računi potpisuju se isključivo aplikativnim certifikatom istog poslovnog subjekta. Za njgovo posjedovanje i korištenje potrebno je imati licencu. Naknada za posjedovanje iste naplaćuje se od poslovnog subjekta koji je naručio licencu, a na stranici FINE istaknuti su iznosi tih naknada.

U nastavku se daje prikaz obraska za preuzimanje potpisanog modula za fiskalizaciju (Slika 6.).

Slika 6. Preuzimanje modula za fiskalizaciju

Izvor: FINA (2018.) Preuzimanje potpisanog modula za fiskalizaciju. Dostupno na: http://www.modulxmlsigner.fina.hr/. Datum posjete: 01.02.2018.

Vidljivo je da je za preuzimanje ovoga modula moguće izvršiti odabir platforme između dvije ponuđene, NET i Java, kao što je i istaknuto. Pored toga, nudi se i opcija pretraživanja licencirane datoteke.

- **POSLJEDICE FISKALIZACIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Navedeni rok prilagodbe na ovaj sustav, koji je istaknnuti u radu, bio je jedan od osnovnih nedostataka novog modela, prilikom kojeg se eventualni obveznici nisu stigli prilagoditi i pripremiti za obveze koje su im slijedile. (Markulin, 2015). Osim njega, treba istaknuti problem prije same provedbe fiskalizacije u Hrvatskoj, a misli se na problematiku velikog broja obrtnika i budućih obveznika fiskalizacije, koji su još uvijek koristili uglavnom zastarjelu opremu i blagajne s DOS operativnim rješenjem, a za koje nije postojala mogućnost usklađivanja sa zahtjevima fiskalizacije.

Nakon uvođenja fiskalizacije, kao veliki nedostatak pokazali su se troškovi kupovine računala i opreme, što je već i istaknuto. Osim kupovine, obveznici su imali

mogućnost i najma iste, što je djelomično reduciralo ove troškove u smislu troškova koji se plaćaju odjednom.

Kao što je u prethodnim poglavljima već spomenuto, za pravilno ispisivanje računa i slanje u Poreznu upravu obvezniku je potreban internetska veza, dok je ta obveza isključena samo u točno predviđenim slučajevima. Prema tome, Internet predstavlja dodatni trošak koji tereti obveznike, pogotovo imajući na umu da im je za svakodnevno korištenje i ispisivanje računa potreban brza veza dovoljnog kapaciteta pa su samim time i troškovi veći. Pored ovog i ostalih troškova, tu je i trošak dobivanja certifikata od strane FINA.e, kao i neki nepredvidivi troškovi koji nastaju u iznimnim situacijama. Konkretnije se misli na pucanje internetske veze, arhiviranje računa, zatajenje naplatnih uređaja, održavanje i servisiranje opreme i slično.

S druge strane, pri procjeni isplativosti i generalne korisnosti fiskalizacije u Hrvatskoj, svakako treba dati osvrt na prednosti koje je ista uzrokovala. S obzirom na već spomenutu situaciju u kojoj se Hrvatska nalazi na samom dnu europskih zemalja po evidenciji prometa gotovinom, te sivoj zoni ekonomije gdje se promet gotovinom ne evidentira niti se nad istim ima nadzor kakav imaju visoko razvijene zemlje, fiskalizacija kao promjena pozitivno je utjecala na ovaj aspekt. Može se reći da ona ima regulatorni i kontolni učinak na poslovanje i razvoj poduzetnika.

Bojazni koje su vladale pri najavi uvođenja fiskalizacije, a odnosile su se na nemogućnost uspostave internetske veze na svim područjima, statistički su otklonjene kada je na samom početku provedbe postupka zaprimljeno samo 20 potvrda o nemogućnosti provedbe fiskalizacije zbog nedostupnosti interneta u mjestu obavljanja djelatnosti. (Vuraić Kudeljan, 2013.)

Provedbom fiskalizacije podiže se kvaliteta proizvoda i usluga te omjera cijene i kvalitete, zatim povećava se fiskalna disciplina, dobiva se objektivni uvid koji Porezna uprava ima za indirektno oporezivanje, jednostavnije se kontroliraju porezni obveznici, unaprjeđuje se bezgotovinsko plaćanje i usklađuje se s normama Europske Unije.

Zaključno, kao glavna prednost fiskalizacije može se navesti usmjeravanje djelatnosti u legalnom smjeru čime se doprinosi legalnom radu tvrtki odnosno eliminira se nelojalnu konkurenciju koja je zabranjena pravilima tržišnog natjecanja. Prema tome, vjeruje se da je fiskalizacija generalno imala pozitivan učinak na poslovanje u Hrvatskoj, koji će se dodatno intenzivirati u narednim razdoljima.

- **ZAKLJUČAK**

Fiskalizacija u prometu gotovinom jest skup mjera i aktivnosti koju nameće zakonodavac na trošak poduzetnika, a koju provode sami poduzetnici koji se nazivaju obveznicima fiskalizacije. Sve se to provodi s ciljem omogućavanja Poreznoj upravi efikasnog nadzora nad ostvarenim prometom u maloprodaji i prometu gotovinom.

Fiskalizacija je od trenutka primjene 1. siječnja 2013. godine izazvala mnoge kontroverze među hrvatskom javnošću i obveznicima kojih su se promjene ticale. Označila je kraj ili barem smanjenje sive zone ekonomije u Hrvatskoj koja je primala sve veće i veće razmjere, te sustav uvođenja sveobuhvatnog nadzora u praćenju izdavanja gotovinskih računa.

Glavi razlozi zbog kojih se Ministarstvo financija odlučilo na ovu mjeru bili su prvenstveno to što je razina poreznog morala odnosno razina financijske discipline u Hrvatskoj bila krajnje nezadovoljavajuća. U prilog ovoj tezi može se spomenuti i podatak iz međunarodnog istraživanja Europske studije vrijednosti 2008. godine koje je provedeno u 47 zemalja gdje je predmet bio ispitivanje kultura plaćanja poreznih obveza te mjerenje čimbenika koji su utjecali na visinu porezne utaje u pojedinoj zemlji. Rezultati su bili zabrinjavajući odnosno pokazali su kako Republika Hrvatska zauzima veoma nisko mjesto ako se statistički uzmu u obzir uredni porezni platiše. Daje se zaključiti iz navedenog kako je razina porezne utaje u Republici Hrvatskoj bila veoma visoka.

Gledajući navedeno, smatram da je najbolje zaključiti temu završnog upravo vlastitim mišljenjem kako je fiskalizacija uvelike smanjila negativnu hrvatsku statistiku i to na taj način da je podignula razinu svijesti kupaca da oni koji ne izdaju račun ne obračunavaju poreze, krše porezne zakone, te su uzrok plaćanja većih poreza u RH.

Fiskalizacijom su se također unaprijedili i porezni nadzori te postali brži, efikasniji i djelotvorniji.

Zaključno se može navesti kako nakon dugih neprihvaćanja i protivljenja, mjera fiskalizacije se pokazala sveobuhvatnom, pozitivnom, modernom mjerom jednog suvremenog društva koja je kao primjer poslužila mnogim drugim zemljama, a Hrvatskoj dala primjer kako za sve dobre stvari treba vremena i svijest ljudi o postojanju problema i nužnosti njegova rješavanja.

- **LITERATURA**

Knjige:

- Galušić A. et al. (2014) Porezni nadzor. Zagreb: Institut za javne financije
- Samuelson, P. A., Nordhaus, W.D. (2009.) *Ekonomija.* Zagreb: Zagrebačka škola ekonomije i managementa
- Vuraić Kudeljan M.; Dodig D. (2013) *Fiskalizacija u prometu gotovinom s komentarom*. Zagreb: Institut za javne financije
- Zorica S. et al. (2015.) *Obveza fiskalizacije*. Zagreb: Institut za javne financije

Stručni članci:

- Brkanić, V. (2012.) *Fiskalizacija blagajničkog poslovanja povodom Prijedloga Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom.* Računovodstvo, revizija i financije. Br. 9/12
- Dodig, D., Vidak, N. (2013.) *Obveza izdavanja računa i fiskalizacija na tržnicama i otvorenim prostorima.* Računovodstvo, revizija i financije. Br. 7/13
- Hižak, D., Mikac, M. (2013.) *O izvedbi postupka fiskalizacije računa na android platformi.* Tehnical journal. 7/3(2013.). Str. 296.-301.
- Petrović, N. (2015.) *Uloga internog nadzora u otkrivanju nepravilnosti i njegov doprinos poreznom nadzoru.* 4/2015.
- Vuraić Kudeljan, M. (2013.) *Učinci fiskalizacije u Republici Hrvatskoj.* Porezni vjesnik 6/2013.

Diplomski, završni i seminarski radovi

- Kiš Lukša, D. (2015.) *Porezni nadzor i proces fiskalizacije u Republici Hrvatskoj – diplomski rad. Čakovec:* Međimursko veleučilište u Čakovcu. Specijalistički diplomski stručni studij. Menadžment turizma i sport.

Internetske stranice:

- EFZG (2017.) Fiskalizacija. Dostupno na: http://web.efzg.hr/dok/TRG/bknezevic/isut%202013/FISKALIZACIJA.pdf. Datum posjete: 02.09.2017.
- FINA (2018.) FINA Demo 2014 okolina. Dostupno na: http://www.fina.hr/Default.aspx?sec=1730. Datum posjete: 01.02.2018.
- FINA (2018.) Preuzimanje potpisanog modula za fiskalizaciju. Dostupno na: http://www.modulxmlsigner.fina.hr/. Datum posjete: 01.02.2018.
- Fiskal Hrvatska (2012.) Postupak fiskalizacije. Dostupno na: http://fiskal-hrvatska.blogspot.hr/2012/12/za-one-koji-jos-neznaju-od-01.html. Datum posjete: 31.01.2018.
- Ja trgovac (2014.) Fiskalizacija: Zakon dobar vrijeme kratko. Dostupno na: http://www.jatrgovac.com/2013/01/fiskalizacija-zakon-dobar-vrijeme-kratko/. Datum posjete: 31.01.2018.
- Marker (2014.) 8 savjeta uz koje ćete se prestati natezati s fiskalizacijom za sva vremena. Dostupno na: https://marker.hr/blog/web-shop-fiskalizacija-254/. Datum posjete: 31.01.2018.
- PcChip (2014.) Softverska strana fiskalizacije. Dostupnu na: http://pcchip.hr/softver/posao-i-financije/softverska-strana-fiskalizacije-2/. Datum posjete: 01.02.2018.
- Porezna uprava (2016.) Fiskalizacija – izdavanje računa. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR. Datum posjete: 03.09.2017.
- Poslovni klub (2018.) Fiskalizacija. Dostupno na: http://www.poslovni-klub.hr/fiskalizacija.html. Datum posjete: 01.02.2018.
- Progressive (2017.) Online softverska fiskalizacija. Dostupno na: http://www.progressive.com.hr/component/content/article/62-kolumne/6783-online-softverska-fiskalizacija-je-budunost-svakog-poreznog-sustava.html. Datum posjete: 02.09.2017

- Računovodstvo (2017.) Primjer internog akta o poslovnim prostorima za potrebe fiskalizacije. Dostupno na: http://www.racunovodstvo-porezi.hr. Datum posjete: 04.09.2017.
- RRIF (2012.) Fiskalizacija. dostupno na: http://www.rrif.hr/dok/preuzimanje/fiskalizacija2012.pdf. Datum posjete: 01.09.2017.

Zakoni i pravilnici

- Pravilnik o fiskalizaciji u prometu gotovinom, NN broj 133/12, Ministarstvo financija Republike Hrvatske
- Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom, NN broj 115/16
- Zakon o porezu na dobit, NN broj 115/16
- Zakon o porezu na dodhodak, NN broj 115/16

- **POPIS TABLICA**

Tablica 1. Analiza modela fiskalizacije u Republici Hrvatskoj i susjednim zemljama u 2013. godini 6
Tablica 2. Prednosti i nedostatci fiskalizacije 8

- **POPIS SLIKA**

Slika 1. Primjer internog akta 13
Slika 2. Primjer računa 15
Slika 3. Slikovni prikaz provedbe fiskalizacije 20
Slika 4. Fiskalna blagajna 21
Slika 5. Fina Demo 2014 okolina s hijerarhijom certifikata namijenjenih vanjskim korisnicima 24
Slika 6. Preuzimanje modula za fiskalizaciju 26

SAŽETAK

Fiskalizacija je proces koji se provodi na razini države, a ima za cilj urediti poslovanje svih subjekata, na način da se primjereno, istinito i realno evidentira sav platni promet. S obzirom na brojne prednosti koje donosi, može se reći da je multidimenzionalni proces. On doprinosi ekonomskim učincima, ali i onim socijalnim.

Za potrebe provedbe fiskalizacije na razini neke države, važno je ispuniti određene uvjete. Prvenstveno se misli na razvoj i implementaciju informatičke podrške, u kontekstu prikladnog hardvera i softvera. Osim toga, važno je osigurati podršku informatičkih tvrtki, ali i suradnju među dionicima te ostalo.

Na razini Hrvatske, vodeći dionici u provedbi ovoga procesa u Porezna uprava, FINA, informatičke tvrtke i redom dalje. Svi oni podjednako sudjeluju u osiguranju informatičke infrastrukture, softverskih rješenja i ostalih resursa za provedbu uspješne, kontrolirane i učinkovite fiskalizacije.

Ključne riječi: fiskalizacija, informatička infrastruktura, softverska rješenja, Hrvatska

SUMMARY

Fiscalization is a process that takes a significant place at the state level, with the aim of regulating the business of all entities. It helps to evident on an appropriate, truthful and realistic way all payment transactions. It brings a numerous advantages, so it can be said that it is a multidimensional process. This process contributes to the economic effects, but also to the social ones.

For the purposes of fiscal consolidation at the level of a country, it is important to meet certain conditions. The main is a development and implementation of IT support in the context of appropriate hardware and software. In addition, it is important to provide IT support, as well as collaboration among stakeholders ecc.

In Croatia, the leading stakeholders, in the context of implementation this process, are the Tax Administration, FINA, IT companies and in a row. All of them are equally involved in securing IT infrastructure, software solutions and other resources. All of them are important for ensuring the successful implementation, control and efficiency of the fiscalization.

Key words: fiscalization, IT infrastructure, software solutions, Croatia